

DELS ESCACS I LES BONES FORMES

L'inici i el desenvolupament d'una partida d'escacs conté una litúrgia potser poc vistosa, però d'una riquesa formal extraordinària, sobretot en els nivells més elevats: els posicionaments dels jugadors, l'elecció de sortides, la salutació els silencis i els moments expressius, l'especial pes de la cadència del temps, i, sobretot, la inalterable mobilitat de les peces. Llargues hores i hores de creativitat per establir una jugada nova, mai vista i sorprenent, però sempre dins el clos tancat i inalterable, des de segles, del moviment propi de cada peça, de la seva ubicació primitiva... un estàtica tant sorprenent, que permet una creativitat de moviments encara més sorprenent.

Podria ser una veritable paràbola de la vida quotidiana dels grups, les famílies, la societat en general i les seves relacions.

Moltes coses ens han fet veure el valor de les relacions com un lloc d'autorealització, de promoció humana personal, on trobem l'equilibri emocional i l'expressió més plena dels sentiments; les relacions en les que pren forma la vocació personal de cadascú i ens dibuixen i posicionen; l'espai comapartit de la creativitat i la fantasia. Hem crescut i hem descobert la possibilitat, i fins la necessitat molts cops, de fer de l'espai de les nostres relacions un lloc també creatiu, que cerqui noves formes i que dibuixi un espai a la gran troballa, com l'adolescent que es va fent gran, de la llibertat de cadascú, de la pròpia autonomia en front de convencionalismes, costums, maneres de fer col.lectives, rutines i hàbits.

La troballa de noves formes de relació i l'expressió de l'espontaneïtat i la llibertat semblen molts cops topar amb el fre aparent del formalisme de les relacions: allò que s'ha cercat de nomenar de moltes maneres, però que acaba responent al nom de "bones formes"... poseu-li conducta (els educadors!), urbanitat (els més grans!), civisme (els més sociolegs!), ciutadanis (els més moderns!). Els francesos en deien "savoir fair!", i els catalans de lletra "saber estar".

Seria un fre si negués les millors possibilitats de la llibertat i la fantasia, però lluny d'això no sols la potencia en el pla personal, sinó que l'eleva per tal que sigui compartida: i la llibertat comaprtida pren l'expressió més alta del comportament humà, ja que no sols es veu a si mateixa, sinó que promou amb la riquesa de la vivència del seu entorn.

Lluny d'ofegar-nos, les "bones formes", amb totes les eves variants, són la possibilitat no sols de la llibertat, sinó de la felicitat, ja que estableixen no sols un marc per la creativitat, sinó que donen la solidesa que necessita la convivència per tal que permeti viure amb la serenitat que demana la felicitat. Prenent la paràbola dels escacs, les "bones formes", son a la vida de les relacions humanes, el que les normes de joc als escacs: sols es pot desenvolupar una partida veritablement creativa i possible alhora, si tots movem les peces de la mateixa manera, i dins la quadricula prevista; si juntament amb els espais respectem la cadència dels temps pactats, i si, al final de cada partida reconeixem amb noblesa la victòria, la derrota o les inexorables taules.

Una sana i tosuda formalitat és la condició necessària per unes veritables relacions humanes i socials. I m'atreveixo a dir que això no sols s'esdevé en el marc de la vida pública (tant depauperada en aquest sentit), sinó en tots els marcs de relacions: en la família, en el món laboral, institucional, adhuc el cercle d'amics. Cada àmbit tindrà un grau de solemnitat divers en la seva formalitat (perquè no és el mateix una partida de sobretaula en família, que una final mundial d'escacs), però la torre és mou sempre igual, com el cavall salta de la mateixa manera; potser ens faria bé adonar-nos que amb graus diversos de confraternització, el respecte, el tracte adequat, el reconeixement de rols... ens permeten jugar la partida de la vida amb major eficàcia.

No tenim dret, i potser ratlla l'absurd quan l'amor és sols llegit com un sentiment feble, demanar-nos que les persones ens estimem, perquè els sentiments difícilment poden ser exigits i avaluats; potser no cal pretendre compartir pensaments, creences, corrents i menys gustos, son mocions molt interiors i que demanen uns itineraris molt personals, però si que ens podem demanar, i crec que fins i tot exigir, usar unes mateixes regles de joc, que potser han estat durant molts segles les "bones formes" i que, més enllà de les afinitats, permeten convida i expressar la creativitat de cadascú.

Ramon M. Bosch Vendrell (gener 2009)